

Sygn. akt I ACz 1511/14

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2014 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Kremer

po rozpoznaniu w dniu 15 września 2014 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa małoletniego M. U. reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego ojca G. U. (1)

przeciwko (...) spółce akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 13 czerwca 2014 roku, sygn. akt I C 1038/14

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt I ACz 1511/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w punkcie I zwolnił małoletniego powoda M. U. od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty sądowej od pozwu ponad kwotę 5.000 zł, w punkcie II oddalił wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał, że dla zwolnienia od kosztów sądowych małoletniego powoda decydująca jest sytuacja jego rodzica tj. G. U. (1), w szczególności jego możliwości zarobkowe i majątkowe. Z przedłożonego przez G. U. (1) - przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda oświadczenia majątkowego wynika, iż łączny dochód gospodarstwa domowego powoda wynosi około 1.197 zł. G. U. (1) posiada działkę rolną o powierzchni 0,83 ha oraz samochód osobowy. Miesięczne wydatki rodziny wynoszą 1.375,43 zł, do której to kwoty nie zostały doliczone wydatki związane z edukacją małoletniego powoda. W 2013 roku G. U. (1) osiągnął przychód w wysokości 417.358,09 zł, a koszty jego uzyskania wyniosły 394.005,72 zł, co dało dochód w wysokości 23.352,37 zł. Sytuacja materialna powoda uległa polepszeniu, gdyż w roku 2012 r. jego ojciec z tytułu działalności gospodarczej nie osiągnął dochodu, lecz poniósł stratę w wysokości 77.110,97 zł. Sąd Okręgowy uznał, że wyliczony dochód i wydatki są wartością księgową i nie są miarodajne dla wyliczenia rzeczywistego stanu finansów. Wskazane w oświadczeniu wydatki wynoszą więcej, niż miesięczny dochód opiekuna powoda. Sąd Okręgowy podkreślił, że choć G. U. (2) oświadczył, że korzysta z pomocy finansowej rodziny, to nie podał rozmiaru tej pomocy i jej częstotliwości. Wniosek podlegał oddaleniu, gdyż Sąd nie miał możliwości dokonania rzetelnej i pełnej oceny sytuacji majątkowej powoda. Końcowo wskazano, że powód roszczenie wywodzi ze zdarzenia w postaci wypadku drogowego, który miał miejsce 17 lat temu, zatem miał czas na odpowiednie przygotowanie się do procesu także pod względem finansowym.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył powód, zaskarżając je w części tj. w zakresie punktu II i wniósł o zmianę tego postanowienia w zaskarżonej części i zwolnienie powoda od kosztów sądowych w całości lub w zakresie opłaty sądowej od pozwu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu podkreślił, że opisana w oświadczeniu majątkowym sytuacja materialna powoda i jego ojca uzasadnia udzielenie powodowi zwolnienia od kosztów sądowych w całości, zwłaszcza ze względu na charakter dochodzonych roszczeń. Uzyskiwany przez ojca powoda dochód z działalności gospodarczej w wysokości 1.197 zł w roku 2013 r. nie wystarcza na pokrycie wszystkich kosztów utrzymania i powoduje konieczność korzystania z pomocy dziadków powoda (powód stołuje się u nich). Sytuacja majątkowa powoda i jego ojca jest zła od momentu śmierci w wypadku samochodowym A. U., zatem powód nigdy nie dysponował odpowiednimi środkami na pokrycie kosztów sądowych. Zdaniem powoda, jeżeli Sąd I instancji uznał, nie mógł dokonać rzetelnej i pełnej oceny sytuacji majątkowej powoda z powodu niekompletności oświadczenia majątkowego, to powinien najpierw wezwać powoda do uzupełnienia tego oświadczenia do wskazane dane dotyczące sytuacji majątkowej, a dopiero potem dokonać jego merytorycznej oceny.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne.

Jak wynika z art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r., Nr 167, poz. 1398 ze zm.), zwolnienie od kosztów sądowych osoby fizycznej uzależnione jest od ustalenia przez Sąd, w oparciu o okoliczności dotyczące stanu rodzinnego, majątkowego, dochodów i źródeł utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie, iż osoba wnioskująca nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych bez uszczerbku dla utrzymania siebie i swojej rodziny. Natomiast stosownie do treści art. 101 ust. 1 u.k.s.c. sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w części, jeżeli jest ona w stanie ponieść tylko część tych kosztów.

Podkreślenia przy tym wymaga, że instytucja zwolnienia od kosztów sądowych ma szczególny charakter i jest instrumentem gwarantującym dostęp do sądu osobom, które obiektywnie nie są w stanie ponieść tych kosztów z uwagi na ich sytuację materialną. Podstawą oceny przez Sąd tej sytuacji jest oświadczenie składane przez taką osobę, obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania zgodnie z art. 102 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Oświadczenie to podlega ocenie co do jego wiarygodności, przy czym zwolnienie od kosztów sądowych jest uzasadnione jedynie wówczas, gdy niemożność poniesienia kosztów, w całości lub w części, ma charakter obiektywny, na który strona nie ma realnego wpływu. W przypadku gdy strona jest osobą małoletnią, oświadczenie składa przedstawiciel ustawowy, przy czym dla oceny możliwości poniesienia kosztów przez małoletniego należy brać pod uwagę zarówno jego stan majątkowy, jak i majątek i dochody rodziców.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji, uwzględniając treść przepisów art. 102 u.k.s.c. i art. 101 u.k.s.c., trafnie wskazał okoliczności dla których uznaje zdolność powoda do poniesienia kosztów sądowych w orzeczonej części.

Sąd Okręgowy prawidłowo wziął pod uwagę fakt, że ojciec powoda nie jest pozbawiony źródeł dochodu, gdyż prowadząc działalność gospodarczą z której w 2013 r. osiągnął łączny przychód w kwocie 417.358,09 zł tj. ponad 100 % więcej niż w roku 2012 r. kiedy to osiągnął przychód w kwocie 197.908,77 zł. Wysokość uzyskiwanego przychodu stanowi istotny wskaźnik obrazujący rozmiar prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej, a roczna dynamika wzrostu przychodów (z 197.908,77 zł w 2012 r. do 417.358,09 zł w 2013 r.) i kosztów ich uzyskania (z 271.479 zł w 2012 r. i 404.355,22 zł) niewątpliwie ma wpływ na ocenę zdolności do ponoszenia kosztów sądowych. Fakt, że działalność w roku 2012 wykazała stratę a w 2013 r. nieznaczny dochód nie oznacza sam w sobie trudnej sytuacji finansowej prowadzonego przez nią przedsiębiorstwa, mając na uwadze dynamikę przychodów i kosztów uzyskania przychodów. Okoliczność ta świadczy o tym, że ojciec powoda posiada dostęp coraz większych środków finansowych, które wydatkuje np. na rozwój przedsiębiorstwa w tym zakupy i koszty związane z jego działalnością. Strata nie jest tożsama z długiem i nie oznacza braku jakichkolwiek rzeczywistych dochodów a oznacza jedynie brak dochodu do opodatkowania i mieści się jedynie w kategoriach księgowych. W sytuacji gdy przedsiębiorca uzyskuje przychód, brak

jest jedynie z tego powodu podstaw do zwolnienia go od kosztów sądowych, albowiem od niego tylko zależy na co zostaną przeznaczone osiągnięte w ramach prowadzonej działalności kwoty stanowiące przychód.

Sąd I instancji, oceniając zdolność powoda do poniesienia kosztów sądowych w części, zasadnie również podkreślił obowiązek finansowego przygotowania się do procesu. Przy ocenie żądania zwolnienia od kosztów istotny jest bowiem nie tylko stan majątkowy strony w chwili rozstrzygnięcia o żądaniu, lecz także możliwość zaoszczędzenia na opłatę sądową od chwili, gdy strona musiała się już liczyć z możliwością powstania obowiązku uiszczenia opłaty (postanowienie Sądu Najwyższego z 31 marca 1987 r., I CZ 26/87, OSN 88/7-8/103). Choć od czasu zdarzenia wywołującego szkodę (wypadek) do czasu wniesienia pozwu upłynęło kilkanaście lat, i trudno oczekiwać, by przedstawiciel ustawowy powoda oszczędzał od tego czasu na koszty sądowej, to jednak w krótszym okresie czasu mógł on zaoszczędzić stosowną kwotę z przeznaczeniem na częściowe pokrycie opłaty sądowej od pozwu, zwłaszcza mając na uwadze to, że powód swoją szkodę i doznaną krzywdę wylicza na łączną kwotę ponad 180.000 zł.

Nadto należy podkreślić, że w niniejszej sprawie z okoliczności przytoczonych w pozwie (k. 9 akt) oraz z załączonych dokumentów (k. 90 akt) wynika, że na podstawie decyzji z dnia 28 sierpnia 2013 r. strona pozwana wypłaciła powodowi kwotę 10.000 zł a na podstawie decyzji z dnia 1 października 2013 r. wypłaciła mu dodatkowo kwotę 5.000 zł. Z powyższego wynika, że kilka miesięcy przed wytoczeniem niniejszego powództwa powód otrzymał w postępowaniu likwidacyjnym od strony pozwanej kwotę 15.000 zł. Choć ojciec powoda nie wskazał tej kwoty w złożonym oświadczeniu majątkowym z dnia 30 maja 2014 r. to ani do pozwu ani do zażalenia nie powód nie przedłożył żadnych dokumentów uprawniających, że wyzbył się otrzymanego już od ubezpieczyciela świadczenia w wysokości 15.000 zł. Warto także podkreślić, że w dacie otrzymania środków finansowych w postępowaniu likwidacyjnym powód mógł już przewidzieć, że jego dalsze roszczenie nie zostaną uwzględnione na drodze polubownego załatwienia sporu, i już w tym momencie winien liczyć się z ewentualnością dochodzenia swych roszczeń na drodze sądowej i przygotować się także pod względem finansowym do przyszłego procesu.

Uwzględniając zatem wszystkie powyższe okoliczności tj. fakt prowadzenia przez ojca powoda działalności gospodarczej i skalę osiąganych w jej ramach przychodów, fakt otrzymania w postępowaniu likwidacyjnym kwoty 15.000 zł, a nadto fakt posiadania niewykorzystanej nieruchomości rolnej w L., należy uznać, że powód może zatem przeznaczyć kwotę 5.000 zł na wytoczony przez siebie proces sądowy. Wydatkowanie kwot tytułem kosztów procesu ma charakter tymczasowy, należności zostaną potem rozliczone w orzeczeniu kończącym postępowanie.

Z uwagi na powyższe, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zażalenie powoda oddalił.